

Lázáry René Sándor

A klaroszi Apollón felelete

*Időközben a filozófusok a kései
Hellén jóslatokat is tanulmányozni
Kezdték – elemezték, értelmezték, figyelembe
Vették, összevetették az összegyűjtött
Hellén jóslatok szavait, stílusát, homályát –
Főként Apollón kinyilatkoztatásait jegyezték föl,
Csak tőle kértek s kaptak titkon jóslatot –
Főként Klaroszból, mert onnan mindig is hibátlan,
Kötött versekben jöttek válaszok.*

*(Klaroszban a főpap alászállt éjjelente
A szent barlangba – bűvösen fakadt
Forrásvíz bugyogott lent, bőven ivott belőle,
S habár az írással, irodalommal és költészettel
Rendszerint nem volt ismerős – mégis
Csak versekben volt képes a feltett kérdésekre
A tanácskérőknek feleletet adni.)*

*Azt tudakolták folyton a kései
Hellén filozófusok, a kétségbeesettek,
A hírneves jóslatfejtő szakemberek
Azt kérdezték Apollóntól, hogy vajon Ő az igaz Isten,
Vagy másvalaki már, s ha más – hol van, ha van még,
Merre lehet, hol lakozik most, ilyen nehéz időkbén?*

*A klaroszi Apollón fénylő sorokban, kimért
Versekben zengte, küldte ismét válaszát –*

*„Egekfeletti boltozat fölött, távol terekben
A mérhetetlen tűz mozog, forog s bolyong
A Boldogok között föltarthatatlanul –
A láthatatlan, Ő örök, csak Ő, csak a végtelen Aión.
Az Aether hűlt ölen nem hordoz élő csillagot,
Nem lebeg ott a hideglobogású Hold sem – a semmi
Sodra ragyog, hol a fény fagyva dermedt, néma sötétség.
A láthatatlan ott kering a fölsőbb régiókban,
A láng lakatlan útjain, de nincs egyetlen isten,*

*Egyetlen isten sincs, ki őt láthatta volna útján,
Egyetlen isten sincs, pedig sokan vagyunk, de mégsem,
Mi sem találkozunk vele, rójuk saját utunkat,
És én magam se láttam eddig őt soha –
Utam végén minduntalan szétszóródom sugárzón
Az Aether örvényében én, de messzezeneg Aión –
A mérhetetlen tűz örök, mozog, forog,
Mert hosszú, mély az útja fönt, spirálisokban forduló...”*

*(Így felelt Apollón – különben antik filozófusoknak
Mi mást is mondhatott volna, mi mást, ilyen nehéz időkben?)*

James Portland Mortimer költeménye – ezt is Archibald Blacksmith küldte, angoltól fordítottam. Magam pazarló módján megjegyezném, hogy a klaroszi jósa Ióniában, Kolophon közelében, Kis-Ázsiában feküdt – Apollónnak különben arrafelé, a Milétosz melletti Didümában is híres jóshelye volt. A klaroszit Tacitus is megemlíti az „Annales” II. könyvében – az ottani jósa viszont a többi apollóninál talán hosszabban, még a kései római és a korai keresztény, bizánci korban is működött.

(Marosvásárhelyt, 1928. január 2-án)

(Zord idők, sötét világok...)

*Zord idők, sötét világok zúgnak oltalomtalan –
Otthontalan szerelmek és szeszélyeskedvű holtak
Szakadtak itt kesernyés szívekre, Osvát Kálmán!
Olvasmányok ködéből botorkálnak ki bottal,
Mankóval béna árnyak – más holnapokra hördül
A hajdanvoltak vétkesült sok ártatlanja, Osvát!
Elordasult kompániák fontoskodnak, fecsegnek –
Mit mondhatnának ők megint a kajla jókedélyről,
Kisszerű félhomályból közismert nagyszerűek
S a törtetésben elfeledt ismeretlenek, Osvát?*

*Hatalmakkal kufárokodók és számos megbecsültek,
Számon kívül hagyottak és rögeszmés, bős bolondok
Városa ez, tudományos elmék szájhagyományos, görbe vidéke –
A tömpe gúny s az ősi gögölés csap itt murit, tivornyáz,
A Téka és a Táblabírótság között a dúltan harsogó
Dölyf adomázgat, a kártyacsatákra kihajtat a század!
A Székely Kioszk, a sörgyár s a hentesüzletek hős
Tettei folynak a köznapokban – kultúra, az van.*

*Könyveket írnak közben a jöttment háborodottak,
Istennel leveleznek a hírlapi géniuszok – hát
Nem kikacagnivalók a szavak, hát nem röhej, Osvát,
Hogy verset is írnak, errefelé is, mégis a költők,
S pénzt adnak ritka könyvekért, ha futja rá a gondjuk?
Forgópisztolyt vehetnének pedig – vagy elpofátlanult
Firkászokat, pecéereket suhintó sétapálcát...*

(Egy Vásárhelyről szóló víg-, avagy satirikus eposzt tervezgettem hosszan, bevezetőjét eleve Osvát Kálmán barátomnak szántam, de Molter és Antalffy, s még maga Bernády is szerepelt volna benne, persze, a Kemény Zsigmond Társaság színe is, java is megjeleníthető lett volna, de ebből sem lett semmi, csak ez a cifra töredék, amelynek záróképeben Tolnai Lajos rettenthetetlen alakja sejlik fel pillanatra – Marosvásárhelyütt, 1921. június 6-án.)

LÁBJEGYZET LÁZÁRY RENÉ SÁNDOR VERSEIHEZ

Lázáry René Sándor 1859. szeptember 17-én született Kolozsvárott. 1890-től már főleg Marosvásárhelyen élt – Marossárpatakon hunyt el 1929 októberében. Költői műveinek és írott hagyatékának méltó felfedezése még hosszú ideig váratott magára. Verseinek legelső (bár elenyésző) része csak 1992 augusztusában került elő a marosvásárhelyi Molter-hagyatékából, aztán később mind kisebb és nagyobb adagokban, de szinte véletlenszerűen, a Teleki Téka titkosított állományából, illetőleg a költő özvegyének, Vajdaréthy Júliának hosszan lappangó hagyatékából, továbbá más, korabeli (részben családi, részben baráti) hagyatékokból is. Igen terjedelmes, bár eléggé szétszórt lírai életműről lévén szó, még a Lázáry-versek és verstöredékek, változatok meg másolatok, átírások és fordítások, vagy a prózai fragmentumok számát tekintve sem bocsátkozhatunk elharmarkodott számításokba, sem előzetes mérlegelésekbe, mert a már-már egészen mutatkozó szövegkorpusz még újabb meglepetéseket is tartogathat – földolgozása roppant időigényes, hosszú évekre rúghat, ám kétségtelenül folyamatban van. (Közzéteszi: Kovács András Ferenc)